

Дмитро Кравченко

КРАВЧЕНКО Дмитро Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Сфера наукових інтересів – соціальна філософія, культурологія, філософія освіти.

ОСОБИСТІСНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ МАРКЕРІВ

У статті розглядається проблема логічної і ціннісної інтерпретації провідних маркерів особистісної ідентичності та їхніх показників на прикладі українців. На основі філософсько-культурологічного трактування змісту поняття «особистісна ідентичність» провідними соціокультурним маркерами ідентичності сучасної особистості визначено національність (громадянськість) та етнічність.

Ключові слова: особистісна ідентичність, ідентифікація, маркер (індикатор) ідентичності, етнічність, національність (громадянськість).

Нині перед Україною постають виклики, продиктовані цивілізаційним вибором і швидкими динамічними змінами в світовому соціумі. Зближення з країнами Західної Європи та входження до європейського співтовариства зумовлюють необхідність філософського переосмислення історико-культурного підґрунтя розвитку держави й етносу, сприяють оновленню та взаємозбагаченню процесів соціокультурної ідентифікації як окремих індивідів, так і значних соціальних груп.

Питання цивілізаційного вибору гостро актуальним для України стало на рубежі тисячоліть, оскільки розвиток держави й суспільства в контексті світових геополітичних процесів став означати непростий баланс між застосованим та інноваційним оновленням. Як наслідок глобалізаційних змін для формування національної ідентичності в Україні незаперечно позитивним стало те, що зрештою переміг культурний плюралізм з його підвищеною увагою до відмінностей і водночас тенденціями полікультурного об'єднання, взаємопроникнення й гармоні-

зації здавалося б до того часу непокєднуваних процесів і явищ. Нинішні процеси соціокультурної ідентифікації в українському суспільстві відбуваються в руслі кардинальних суспільних трансформацій і вимагають значних індивідуальних зусиль, оскільки проходять не лише зміни зовнішніх відносин, а й істотне вдосконалення внутрішніх духовно-моральних та емоційних якостей і ціннісних орієнтирів кожної особистості. Зміни торкаються важливих компонентів життєдіяльності нашого суспільства: норм і цінностей, мотиваційної бази, ментальності. Водночас енергія розвитку суспільства багато в чому зумовлена трансформаційними переходами, які не завжди є чітко вираженими та зрозумілими. Прикросців додає те, що ці зміни ускладнені військово-політичними та економічними негараздами, котрі накладають свій відбиток на процеси ідентифікації як індивідів, так і соціальних груп [5, с. 15-16].

Соціокультурна ситуація, котра динамічно трансформується, на наш погляд, дає можливість особистості органічно поєднувати різні ракурси сприйняття світу та без шкоди для цінностей власної культури опанувати багатства інших культур. Водночас процеси ідентифікації ускладнюються можливістю вибору будь-яких культурних зразків на будь-який проміжок часу та сумнівами в автентичності культурних традицій внаслідок їхнього підлаштування до інтересів маси. Виникає потреба соціально-філософської інтерпретації тих провідних ознак (маркерів та їхніх складників – ідентифікаторів) особистісної ідентифікації українців, котрі не суперечитимуть один одному та сприятимуть нівелюванню процесів розщеплення ідентичності.

Метою цієї статті є логічно-ціннісна інтерпретація соціокультурних маркерів особистісної ідентичності (етнічності, національності, громадянськості) та їхніх показників для виявлення тих динамічних ознак ідентифікації, котрі переростають у статичні якості ідентичності (на прикладі українців).

Наукове дослідження соціокультурних (філософських, психологічних, педагогічних, соціологічних, політологічних) аспектів ідентичності пов'язане з іменами західних учених Б. Андерсона, Е. Вілсона, Ю. Габермаса, С. Гантінгтона, І. Гофмана, Е. Еріксона, П. Рікера, Е. Сміта, Ч. Тейлора, Е. Фрома та ін. Серед вітчизняних дослідників варто назвати В. Андрушенка, Т. Воропай, О. Гнатюк, Л. Губерського, П. Гнатенка, В. Євтуха, М. Козловця, П. Кравченка, Л. Нагорну, В. Середу, М. Степико, М. Рябчука, М. Шульгу та ін. У їхніх працях знаходимо пояснення механізмів та підстав особистісної ідентифікації, формування комплексів громадянсько-етнічних лояльностей, перетворення динамічних показників ідентифікації у статичні якості ідентич-

ності. У ході дослідження для забезпечення ціннісних аспектів інтерпретації маркерів соціокультурної ідентифікації використано логічні (кількісні) результати опитувань, проведених Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України, соціологічною службою Центру Разумкова, Соціологічною групою «Рейтинг», Київським Міжнародним Інститутом Соціології, Центром соціальних та маркетингових досліджень SOCIS упродовж 2010-2015 рр. [1;2;10].

Із попередньо означеного витікає необхідність зупинитися на обраному нами підході до характеристики поняття «ідентичність», котре етимологічно походить від латинського «indenticus» – «ототожнений», «однаковий». У зарубіжній науковій думці це поняття з'явилося в др. пол. XX століття, а у вітчизняній – після 1990 року, проте нині, особливо для українців на фоні динамічних соціальних змін, пов'язаних із набуттям країною незалежності, періодичними економічними й політичними кризами, формуванням ринкових відносин та відповідного мислення, воно стало однією з провідних детермінант усвідомлення навколишньої реальності.

Проблема ідентичності в сучасності розроблялася Е. Еріксоном, Дж. Марсією, А. Ватерманом та ін. Психолог Е. Еріксон є загальновідомим засновником теорії ідентичності; його погляди на це явище вперше було опубліковано у праці «Дитинство й суспільство». На думку вченого, ідентичність формується в процесі соціалізації особистості, входження індивіда в суспільство, тобто, за Еріксоном ідентичність – це соціалізована частка «Я». Вчений не навів точного визначення поняття «ідентичність», узагальнено він розумів ідентичність як суб'єктивне одухотворене відчуття тотожності й цілісності особистості. Е. Еріксон узгоджує ідентичність із переживанням індивідом себе як цілісності й визначає її як внутрішню рівність із собою в неперервності самопереживань індивіда, постійно вказує на принципову важливість для людини потреби у визнанні й належності до чогось. Процес становлення й розвитку ідентичності надає людині можливість самовизначитись, забезпечити собі індивідуальність, а особистим потребам – соціально відповідні форми персональної реалізації. Ідентичність дозволяє узгоджувати здібності особистості із соціальними можливостями, котрі репрезентуються суспільством, отже, вона є особистісним конструктором, котрий відображає внутрішню узгодженість людини з соціальними ідеалами й стандартами. Учений розглядає ідентичність як складне особистісне утворення, котре має багаторівневу структуру, пов'язану з трьома основними рівнями людської сутності: індивідуальним, особистісним і соціальним.

Надаючи перевагу індивідуальній ідентичності, Е. Еріксон тлумачить терміни «єго-ідентичність» і «криза ідентичності», виділяє три основні аспекти характеристики концепту ідентичності: а) відчуття ідентичності; б) процес формування ідентичності; в) ідентичність як конфігурація, результат цього процесу [12, с. 51].

Цінною для нашого дослідження є наукова позиція Е. Еріксона щодо виділення особистісної та колективної ідентичності, а також положення стосовно існування позитивної й негативної ідентичності. Учений наголошує: людина сприймає себе загалом як цілісність, а всі свої дії і рішення розглядає не як випадкові або кимось нав'язані, а як внутрішньо зумовлені. Ідентичність переживається серед значущих інших, стосунки та ролі допомагають підтримати й розвинути відчуття інтегрованості особистості, котра відображається в ідентичності [12, с. 54-80]. На відміну від традиційного погляду на існування якісної відмінності між індивідуальною та колективною ідентичностями, Е. Еріксон стверджує, що індивідуальна унікальність і колективна розділеність можуть бути зрозумілі як щось близьке, як дві сторони одного процесу. У випадку індивідуальної ідентичності підкреслюються відмінні характеристики індивідів, а у випадку колективної – навпаки. Однак ця різниця відносна, оскільки одна ідентичність не існує без іншої, обидві вони за походженням соціальні. На погляд дослідника, якщо ідентифікація – це необхідна передумова соціального життя, то і зворотне також правильне. Стабільність ідентифікації забезпечує здатність людини досягати гармонії між власною уявою про себе та уявами інших, між соціальними та індивідуальними «Я». Для нас значущою також є думка вченого про те, що адаптація є динамічним явищем, оскільки у процесі розвитку людей їхня ідентичність начебто «випробовується» реальністю змінюваного світу, звідси й можливість кризи, специфіку якої визначає Е. Еріксон. Криза в розвитку як індивіда, так і соціальної групи – це фрустрація, депресія, агресивність, внутрішній конфлікт, проте водночас криза – це етап на шляху саморозвитку особистості або спільноти до набуття нової, більш зрілої ідентичності (додамо – нової системи цінностей як її статичних ознак). Еріксон підкреслює тісний взаємозв'язок кризи ідентичності з кризою суспільного розвитку – криза ідентичності відбувається тоді, коли розпадаються ідеали й цінності, які лежать в основі попередньо домінуючої культури [12, с. 97]. Парадоксальність же кризи (як особистісної, так і соціальної) полягає в тому, що за певних умов вона є джерелом позитивних змін.

Для автора цієї статті вагомість наукової позиції Е. Еріксона міститься саме в поясненні можливостей стабільної ідентифікації осо-

бистості, коли статичні якості ідентичності засвідчують гармонію між власною уявою людини про себе та соціальним баченням особистості саме цього суспільства; імпонує також те, що вчений досить аргументовано пояснює позитивну роль кризи в розвитку ідентичності, коли існує конфлікт між індивідуальним і соціальним у суспільстві, котре трансформується, яким і є нинішній український соціум.

Зазвичай вивчення поняття ідентичності у перехідних суспільствах, коли відбувається потужна трансформація процесів соціокультурної ідентифікації, передбачає виділення її актуальних ознак. Одним із сучасних напрямів таких наукових розвідок є визначення провідних маркерів (ідентифікаторів) ідентичності та багаторівневе її розчленування. Учені (філософи, соціологи, етнологи, педагоги – В. Євтух, С. Катаєв, М. Козловець, О. Лисенко та ін.) підкреслюють, що багаторівнева ідентичність є поширеним явищем множинної ідентичності або множинності ідентичностей, поміж яких виділяють етнічну, соціальну, професійну, гендерну, громадянську, конфесійну, расову та ін. Ці ознаки ідентичності отримують множинне розуміння, залежать від контексту часу, мають виключно історичний характер і постійно знаходяться у стані трансформацій. Підтверджуючи також наявність двох рівнів ідентичності – індивідуального та колективного, індивідуальний рівень розкривають через особистісний та соціальний аспекти, тобто, вертикальний та горизонтальний виміри, баланс яких забезпечує почуття totoжності, самототожності, відповідності обставинам і можливостям [3; 4; 5; 6; 7]. Колективна ідентичність розглядається О. Лисенком як фундаментальна схожість членів певної групи, що виявляється у солідарності, колективній діяльності, спільній роботі, коли відбувається, усвідомлення себе у єдності з різними соціальними спільнотами – клас, сім'я, національна група, етнос, народ тощо [6, с. 1].

Засновуючись на попередньо означених наукових позиціях, наголошуємо на необхідності розмежовувати поняття ідентичності як певного стану й ідентифікації як процесу, що веде до цього стану. Ідентифікацію розглядаємо як низку змін на шляху формування ідентичності. Таким чином, ідентичність – це структура якостей, що формується та розвивається впродовж усього життя, проходить через перешкоди, може змінюватися в прогресивному чи регресивному напрямках (бути «успішною» – позитивною чи «негативною» – індивід відмовляється від будь-якої взаємодії), є соціальною за своїм походженням, оскільки виникає в результаті взаємодії людей, а її зміни зумовлені в першу чергу соціальними змінами. Ідентифікацію ж розуміємо як процес набуття особистістю ознак ідентичності, котрі при більш глибокому дослідженні розглядаємо як певні маркери (символи, риси, визначники).

За В. Євтухом, маркер (від нім. *markieren* – відмічати, ставити знак) – ознака, риса, характеристика для особи або спільноти, що виокремлює особу або спільноту серед інших... пов'язана з найбільш загальною (типовою) ідентичністю [3, с. 203].

У соціологічному аспекті ідентичність має змістовий (включає описові соціальні й культурні ідентифікатори особистості чи соціальних груп), пояснювальний (слугує основою для розуміння і пояснення механізмів структури особистості, індивідуальної і групової свідомості), узагальнювальний (поєднує соціокультурні явища між собою) і тимчасовий (пов'язаний зі змінами, що відбуваються в суспільстві) характер. О. Пташник-Сердюк параметрами, що характеризують ідентичність, визначає індивідуальність, тотожність, спільність, цілісність, солідарність, віддільність, цінність [8, с. 62]. Як найбільш поширені соціокультурні маркери особистісної ідентичності сьогодні В. Євтух, С. Катаєв, О. Лисенко, М. Козловець, М. Рябчук називають національність (громадянськість) та етнічність [3; 4; 5; 6; 9].

Поняття «національна ідентичність», за О. Лисенком, передбачає вияв певного колективного самоконструювання образу власної національної спільноти, характер якого багато в чому буде залежати від об'єктивних передумов і практики функціонування такої спільноти (наявності зовнішніх загроз, політичної нестабільності, сприятливої чи несприятливої економічної ситуації тощо). Водночас на таке колективне самоконструювання мають істотний вплив також поширені в її середовищі ціннісні уявлення, міфи й стереотипи, зокрема, ті з них, що змальовують протиріччя між «ми» та «вони», «нашим» та «іншим», «своїми» й «чужими» [6, с. 4]. Нам близькою є позиція вченого стосовно того, що під національною ідентичністю необхідно розуміти синкретичний феномен, котрий поєднує у собі елементи культурної (виникають унаслідок дії етнокультурних чинників, сформованих протягом тривалого часу: історична пам'ять, культура, мова, релігія) та громадянської (базується на домовленостях спільнот щодо норм соціально-політичного співіснування) ідентичності. За своїм змістом національна ідентичність є сферою ідей, цінностей і смислів культури, що сприймаються та артикулюються більшістю громадян країни. Національна ідентичність, за М. Степико, не є результатом розвитку етнічних спільнот, оскільки перестає бути назавжди фіксованою реальністю, має власні засади в конструюванні індивідом своєї тотожності з певною надетнічною спільнотою, способом життя, цінностями. Вибір національної ідентичності обумовлений політичними, економічними, соціальними й історичними чинниками, що робить її ситуативною та рухомою. Жодна із сучасних націй на момент свого виникнення не во-

лоділа усталеністю культурних ознак – мовою, спільними традиціями, звичаями тощо. Спільною ознакою тут є політична ідентифікація громадян суверенної держави. Етнічна ж ідентичність може претендувати навіть на те, щоб називатися вродженою, тому що характеризується ознаками постійності, оскільки заснована на спільності культури й походження, які є тривалими, постійними та незмінними. Колективні ідентичності (національна, наднаціональна) не є вродженими (іманентно притаманними індивідам) феноменами, вони можуть формуватися, змінюватися та зникати під впливом різноманітних політичних, економічних і соціокультурних чинників. Особливо це стосується епохи глобалізації, коли входження держав до складу наднаціональних утворень супроводжується поступовою зміною структури та ієрархії колективних ідентичностей, корекцією ціннісних і світоглядних установок людей, розвитком знакових і смислових систем, зрушеннями на осі координат «свій – чужий – співвітчизник» тощо [11, с. 177-178].

Суб'єктивний і плинний характер національної ідентичності у першу чергу передбачає можливості її соціологічного вивчення. Соціологічні методи дозволяють операціоналізувати суб'єктивне ставлення індивідів до різних процесів і явищ, передаючи певні якісні ідентифікатори (приятне ставлення, довіру, підтримку, близькість/тотожність) у вигляді кількісних (логічних) показників.

Як нами зазначено вище, у дослідженні використано низку матеріалів із результатами соціологічних досліджень [1; 2; 10], які уможливають аналіз кількісних показників ідентифікації з метою визначення траєкторій руху учасників опитувань до загальнонестатичних ціннісних якостей нової (чи старої) ідентичності. Одним із визначальних показників такого маркера як національна ідентичність, за результатами систематизації ідентифікаторів соціологічних анкет, є позитивне сприйняття громадянами своєї нації, країни, держави. Як свідчать соціологічні дослідження останніх п'яти років в Україні, позитивною тенденцією розвитку української національної ідентичності можна вважати те, що більшість українців пишаються своєю країною, вважають себе патріотами, не зважаючи на всі соціально-економічні проблеми свого буття. Згідно із результатами загальнонаціонального опитування, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» 10 – 18 липня 2014 року, 86% респондентів вважають себе патріотами країни. При цьому незаперечно характеризують себе як патріотів 50%, ще 36% – швидше так, ніж ні. Лише 6% не вважають себе патріотами, а 8% – не змогли визначитися. Порівняно із 2010 роком кількість людей, котрі ідентифікують себе як патріотів, збільшилася з 76 до 86% (на 10%), а кількість таких, хто не вважає себе патріотом, скоротилася більше ніж

удвічі (з 15% у 2010 році до 6% у 2014 – на 9%). Більше тих, хто вважає себе патріотами – серед мешканців Заходу, Півночі й Центру, людей з більшим рівнем доходів і вищою освітою, а також україномовних [1, с. 3-8]. Ці зрушення свідчать про істотні зміни ідентичності населення країни в бік об'єднання національного і громадянського маркерів, які ще в 2010 році вважалися швидше роз'єднаними, ніж об'єднаними [7, с. 40].

У цьому контексті значущою є та ситуація, що за останні 4-5 років відбулося істотне зростання ототожнення українцями себе як громадян України та «європейців» (громадянський маркер). Абсолютна більшість опитаних (64%) у 2014 році відповіли на запитання «Хто я такий?» – громадянин України». У 2010 році цей показник становив 57%. Вдвічі менше опитаних охарактеризували себе як мешканця свого регіону, міста, села – 30%, проти 29% у 2010 році. Свою національність вказали б у 21% варіантів відповідей проти 24% у 2010 році. «Європейцем» себе визначили 18% респондентів, у 2010 – лише 5% (збільшення на 13%). Показник «Громадянин України» як ідентифікатор є домінуючим в усіх регіонах нашої держави, окрім Донбасу (до уваги беремо не окуповані території Луганської і Донецької областей), де головним залишається – «мешканець свого регіону, міста, села». Також виявлено певні особливості – чим молодші респонденти, чим вищий їхній рівень освіти, тим чіткіше вони ідентифікують себе як громадяни України. «Європейцями» себе відчують більшою мірою в Західному макрорегіоні, взагалі не ототожнюють себе з ними – на Донбасі [1, с. 7].

Говорячи про такий показник маркера національності як бачення минулого країни, варто, на наш погляд, проаналізувати результати соціологічного моніторингу одного з найбільш дискусійних питань історичної спадщини України – визнання ОУН-УПА учасниками боротьби за незалежність України. За результатами моніторингу суспільної думки, проведеного 1–6 жовтня 2015 року Соціологічною групою «Рейтинг», ідею визнати ОУН-УПА учасниками боротьби за незалежність України підтримав 41% опитаних. Показники підтримки по макрорегіонах такі: Захід – 76%, Центр – 42%, Південь – 27%, Схід – 23%. Вони корелюються статтю, віком, рівнем освіти й доходів респондентів. Вищезначену ідею підтримує 47% опитаних чоловіків, серед жінок – 39%. Визначним фактом є той, що результати цього опитування засвідчили переломний момент у суспільній свідомості стосовно ставлення й оцінки діяльності національно-патріотичного формування ОУН-УПА, адже вперше за роки соціологічних досліджень зафіксовано, що кількість прихильників визнання перевищила кількість противників (41% проти 38%). Причо-

му, з лютого 2014 року по вересень 2015 року показник прихильності із 24% зріс до 41% (+ 17%), натомість відбулося також істотне зменшення противників (з 55% до 38%) [10, с. 1-3]. За цими результатами можемо констатувати той факт, що нинішні українці починають глибше усвідомлювати значення та вплив національних традицій (історичних, культурно-мистецьких, державотворчих) на існування, становлення і подальший розвиток незалежної України, тобто, відбувається переформатування комплексів громадянсько-етнічних лояльностей. Враховуючи особливості регіональної неоднорідності нашої держави, розбіжності в геополітичних і ціннісних орієнтаціях мешканців, зазначену тенденцію можна вважати достатньо позитивною.

Отже, у процесі логічно-ціннісної інтерпретації соціокультурних маркерів особистісної ідентичності українців на основі визначених наукових позицій вітчизняних і зарубіжних учених та використаних для порівняння кількісних показників соціологічних досліджень відповідного змісту за 2010-2015 рр. виявлено: в останні роки в Україні відбувається динамічна трансформація характеристик провідних соціокультурних маркерів ідентичності (від розділеності етнічних, національних і громадянських ознак ще кілька років тому до появи цілісних національно-громадянських характеристик, котрі переростають у статичні якості особистості – цінності усвідомлення себе громадянином України і водночас європейцем). Відбувається швидке переформатування комплексів громадянсько-етнічних лояльностей (на прикладі ставлення до боротьби ОУН-УПА), певне об'єднання характеристик національного і громадянського маркерів, більшість українців пишуться своєю країною і вважають себе патріотами, не зважаючи на кризові проблеми буття.

Література

1. Динаміка патріотичних настроїв. Результати соціол. досл. – 25 с. [Електронний ресурс]. – Реж. дост.: ratinggroup.com.ua.
2. Думки та оцінки громадян з питань державної незалежності України і конституційного процесу. Вересень 2015: інф. бюлетень / за ред. М.М. Слюсаревського. – К., 2015. – 18 с.
3. *Євтух Є.Б.* Етнічність: енциклопедичний довідник / В.Б. Євтух; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. – К.: Фенікс, 2012. – 396 с.
4. *Катаєв С.Л.* Сучасне українське суспільство: навч. посіб. / С.Л. Катаєв. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.
5. *Козловець М.А.* Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія / М.А. Козловець. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 557 с.

6. Лисенко О. М. Проблема національної ідентичності: педагогічний, соціологічний, філософський аналіз / О. М. Лисенко // Педагогіка. – 13 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/30>.

7. Літценберг Л.В. Процес соціокультурної ідентифікації в умовах сучасного суспільства / Л.В. Літценберг // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – Випуск 3. – 2011. – С. 39-43.

8. Пташник-Сердюк О. І. Соціологічний аналіз процесу ідентифікації // Соціологія. Вип. 189. Т. 201. – 2012. – С. 60-64. [Електронний ресурс]. – Реж. дост.: lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/201-189-11.pdf

9. Рябчук М. Ю. Дихотомія української національної ідентичності: історичні причини та політичні наслідки. Дис. ... канд. політ. наук. – К., 2015. – 201 с. [Електронний ресурс]. – Реж. дост.: ripend.gov.ua/uploads/dissertations/Riabchuk/Riabchuk-Dyser-Final.pdf

10. Ставлення до визнання ОУН-УПА. Результати соціол. досл. – 2015. – 6 с. [Електронний ресурс]. – Реж. дост.: ratinggroup.com.ua

11. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування: монографія / М.Т. Степико. – К.: НІСД, 2011. – 336 с.

12. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: пер. с англ. / Э. Эриксон; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. – 2-е изд. – М.: Флинта: МПСИ: Прогресс, 2006. – 396 с.

Кравченко Д.Н.

ЛИЧНОСТНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ МАРКЕРОВ

В статье рассматривается проблема логической и ценностной интерпретации главных маркеров личностной идентичности и их показателей на примере украинцев. На основе философско-культурологического трактования содержания понятия «личностная идентичность» ведущими социокультурными маркерами идентичности современной личности определены национальность (гражданственность) и этничность.

Ключевые слова: личностная идентичность, идентификация, маркер (индикатор) идентичности, этничность, национальность (гражданственность).

Кравченко Д.М.

PERSONAL IDENTITY: INTERPRETATION SOCIOCULTURAL MARKERS

The problem of definition and specific logical interpretation and value markers and their leading indicators (ID) personal identity Ukrainian. Based on the philosophical and cultural interpretation of what constitutes “personal identity” leading modern Ukrainian identity markers interpreted nationality (citizenship) and ethnicity. It is noted that the current socio-cultural identification processes in

Ukrainian society take place in line with the social transformations and require significant individual efforts, as is a significant improvement of internal spiritual and moral and emotional qualities and moral values of each person. However, they are complicated choice of any cultural models for any period of time and doubts the authenticity of cultural traditions because of their adjustment to the interests of the masses. There is a need for socio-philosophical interpretation of the major features (markers and their components – identifiers) personal identification Ukrainian, which don't contradict each other and contribu the splitting process identity. Identity (E. Erickson) is defined as a complex personality formation, which has a layered structure related to the three main levels of human nature: individual, personal and social. One of the current areas of study identity is its multi-partition and identify the leading marker. Defined as having two levels of identity – individual and collective. Individual level revealed through the personal and social aspects, the balance which provides the balance of identity sense, self-identity, according to the circumstances and possibilities. The parameters characterize identity as individuality, identity, community, integrity, solidarity, separability, value. Defining marker of national Ukrainian identity citizens have a positive perception of the nation, country and state. According to sociological studies in recent years, a positive trend change is the fact that most Ukrainian today proud of their country and consider themselves patriots. The last 4-5 years has seen an increase Ukrainian identifying themselves as citizens of Ukraine and «Europeans». Research civilizational identity markers Ukrainian defined as the prospect of further scientific research.

Keywords: *personal identity, identification, marker (indicator) identity, ethnicity, nationality (citizenship).*

Надійшла до редакції 12.11.15 р.

